

EMBEREK
ELBESZÉLÉSEK

ÍRTA
BRÓDY SÁNDOR

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-7002-42-5

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Tartalom

EMBEREK	1
A DICSŐSÉG FELÉ.....	6
I.	6
II.	9
III.	14
IV.	19
V.	26
VI.	30
VII.	30
VIII.	32
IX.	33
RABKATONÁK.....	37
I.	39
II.	46
A SZERELEMÉRŐL.....	49
SZENVEDŐK.....	59
I.	62
II.	63
III.	65
IV.	67
V.	70

VI.	72
VII.	73
VIII.	74
IX.	76
X.	77
XI.	78
XII.	79
AZ ALKUSZ	84
AZ ÖRÖK LÁZ	97
I.	98
II.	99
III.	104
IV.	105
V.	108
VI.	109
VII.	111
VIII.	113
ÖZVEGYEN	116
I.	116
II.	117
III.	119
IV.	120
V.	122

EGY FÉRJ TÖRTÉNETE	125
I.	128
II.	135
III.	139
IV.	141
V.	145

A DICSŐSÉG FELÉ

I.

Ha egy gombostűt leejtettek volna a szobában, messze hallszik okvetetlen, olyan csend volt. Elmerülve, kéjjel, lélekzet-visszafojtva hallgattak mindannyian. A Vratarits nyitott ajkára rászemtelenkedett egy légy, nagyon zavarta, még se merte elhesselni. Nem volt itt bátorsága senkinek, még csak megmoczczanni is.

Phaedra ép most panaszkolta el Ariciának hogy szereti Hippolitoszt. Az előrebocsátottakból pedig mindenki tudta, hogy ez a Hippolitosz a tulajdon fia. Neki mostoha, hanem a férjének édes.

Voltak itt urak, a kik Racine nagy munkáját nem látták még a színpadon, azok fáztak, az augusztusi meleg daczára, de voltak olyanok is, a kik már látták a nemzetiben s ezek bizonynyal azt gondolták magukban, a mit egyikéjük ki is mert – ha susogva is – nyilatkoztatni:

– Jobb mint...

... És ez a kis Phaedra mit sem törődve a borzongókkal, sem az olvadókkal: nyögött, sikongott, szenvedélyeskedett tovább. Kivágott kis princzesz derekának halhéjjai egyet-egyet csattantak minden szenvedélyesebb mozdulata után, míg végre ott, a hol halálvágyáról beszél: a hajába füzött kék galand is

eloldódzott és nagy fahéjszinű haja felbomolva hullott le arczára, nyakára.

Egy pillanatnyi általános némaság. A Phaedrához közel állók érezték, hogy hirtelen átható illat vegyült a levegőbe. Valahonnan, a szoba valamelyik sarkából szakadozott sóhaj hallszott fel. Vratarits, a karmester, elkergette ajkáról a legyet és felkiáltott:

– Nagyszerű!

Egy pár kövér tenyér összeverődött. Utána hatalmas taps.

Megrepedt princzesz derekában a kis «Phaedra» kimerülve, de plasztikusan feküdt a földön, az ágyteritőből rögtönzött szőnyegen.

Husz kéz akarta egyszerre fölsegíteni. De Phaedra behunyta szemét s nem kapaszkodott egyik karba sem. Hirtelen felugrott, elkaczagta magát s átfutott a szomszéd szobába. De csak egy pár perczig hagyta magára a társaságot. Hirtelen ismét köztük termett. Hirtelen mint egy jelenés és kék szatén nadrágban, mint a hogy Cherubint, a szerelmes apródot, ábrázolja a szinpadon egy szőke színésznő.

A meglepetés legkülönbébb kifejezései, hangban és mozdulatokban. Az öreg Vrataritsot az izgatottság miatt előfogta az asthma. Ugy lélekzett, mintha aludnék s horkolna. Egy fiatal, ritkaszakállu ur elkiabálta magát: «Éljen!» ketten vagy hárman sóhajtottak, egy fiatal ember elpirult s valamennyiük közül nem volt csak egy, a kinek nem volt nyitva az ajka.

«Cherubin» mosolyogva, mégis komolyan odaállt a zongora mellé a podiumra, végig nézett, nem, szemeivel végigsimogatta a társaságot, megvető tekintetet villantott az egyedül csukott ajku *November* Dávidra és szavalni kezdé az ismeretes románczot a szép keresztanyához.

A hatás strófáról strófára fokozódott. A bájos költemény átírva a szavaló, hizelgő, kicsiny, de tiszta hangjára, hatást keltett volna akkor is, ha nem is olyan kitűnő másolata az ismert szőke Cherubin híres szavalatának.

Az utolsó strófánál alig volt itt ember, a ki ne lett volna valami furcsa mámor rabja; alig volt egy-kettő, a ki nem érezte, hogy szerelmes avagy szerelmes tudna lenni ebbe a pajzán, epedő szerelmes, naiv apródba, a kinek lánysága még nyilvánvalóbb és bájosabb volt a kék bugyogóban s a ki csak egy pár perczczel elébb oly komoran fenséges, oly pathetikusan hatalmas volt mint Phaedra, az igazi.

Egészen hátul, egy zsámolyon ülő, excentrikus ruháju öreg asszony könyezett. A társaság tapsolt. Vratarits ordított:

– Genie!

Az öreg asszony a háttérben sipogva kiabált:

– Genike, kendőt a nyakadra.

Genike mozdulatlanul, még mindég mosolyogva, de egy kissé halványan nézett szét a háborgó társaságon, aztán hirtelen ráütött egy sima arczu, nagy aczélszürke szemű fiatal ember vállára és szólt:

– Singer, jöjjön, csináljuk el Romeót és Juliát, maga hallgat és enged magával csináltatni, a mit csak akarok.

Azzal, még mindig Cherubin nadrágjában, átfogta a fiatal ember nyakát, erősen arcához szoritotta a majd rózsaszínűre, majd szederszínűre változott arcot s szavalá:

„De hátha méreg, melyet a barát azért adott, hogy csalárdul megöljön.“

... Ki kellett nyitni az ablakokat, nagyon meleg volt benn. November Dávid is izzadt. Különösen nagy szeplős orra. Vratarits már alig tudott itt lélekzeni. Idegesen, apró lépésekkel, egy helyben fel s alá járkált, érezte, hogy mennie kell, s mégis maradnia muszájt.

Délután öt óra volt. Alant a pékműhelyben már fütöttek az éjszakai sütés alá... Még egy elhaló mondása a szerelmes Juliának, még egy értelmetlen nyögése az akaratlan Romeónak – és Genike hirtelen a haldoklási jelenetbe kezdett. Majdnem öt perczig tartott vivódása az álhalállal. Még egy szakadozott sóhaj, ideges csuklás és Phaedra-Cherubin-Julia újra élettelenül feküdt a földön.

Uj hangulat, a megdöbbenése, vett erőt a hallgatókon. Alig tudtak felocsudni, de a lány hirtelen csattogó kacajjal szökött fel és bohókás pirouetteel szólt:

– Most már az önöké vagyok! November, ne mosolyogjon olyan szemtelenül...

II.

November Dávid, az orvosnövendék, tovább mosolygott. Tudniillik vékony és hosszú ajkainak alsó felét közelebb huzta orrához. Ez a groteszk, sőt egy kissé gunyos mosolygás és a Genike örökös pajzán mosolya volt itt az egyedüli vigasságos vonás. A vendégek inkább lelkesültek voltak, egy részök még extazisban, a többi pedig komolyan ült szakadozott nádszékén, a ruganyratörött diványon, ablak előtt álló ferslágón, mely azonban kartonnal volt leterítve.

Genike felült a podiumra a zongora mellé. Onnan fogadta az udvarlásokat, itt hallgatta ama beszédeket, melyeknek tárgya ő s mindig ő volt.

Vratarits, a karmester szólott:

– Ha én venném a kezembe a kisasszony hangját, Pattit csinálnék belőle.

Egy rücskös, magas, dús haju fiatal ember közbevágva mondá:

– Ma a drámai színésznőnek is elég fizetése van már... persze csak az elsőrangúnak, de hát ez biztos, mi... én... a kezünkben van a dolog!

Az aczélszin szemü Romeo irigykedve nézett a beszélőre, a ki hirlapíró volt egy háromkrajczáros lapnál. Egy jogász, a kinek ritkán volt alkalma színházba járni s így nem igen volt ismerős a színházi ügyekkel, szólott:

– Legyen tragika!

– Inkább naiv! – szólott egy másik.

– Vigjátéki szende! – hangzott a sutból.

- Drámai hősnő!
- Operette-primadonna!
- Mama!
- Sarah Bernhard!

Kiabáltak, ajánlgattak össze-vissza, miglen kifogytak a szerepkörökből s egy pillanatra újra csend lőn. November Dávid reszelős hangja megszólalt:

– A kisasszony minden szeretne lenni! – mondá szárazon, majd még ridegebben hozzá tette: – Minden szeretne lenni egyszerre, tragika és naiv, operának divája és vigjátéki szende. Ha ő rajta állana, lelökne mindenkit a színpadról, hogy csak egyedül maga lehessen ott... Ne imádjon a publikum rajta kívül más idegen istent!

– Szentelen! – vágott közbe egy éles, kellemetlen hang, a lányé.

Dávid zavartalanul folytatá:

– És szeretné, ha ezentul csak ő érte lőnék magukat főbe a balga fiatal emberek és a dőre öregek. Virágcsináló bukétát másnak ne csináljon, Kugler-czuckerlit más nyelve ne nyalogathasson.

Iphigenia piczi piros nyelve egy pillanatra láthatóvá lőn. Az orvosnővendék egy kissé alig észrevehetőleg elpirult, a hangja még reszelősebb lett:

– Őt dicsőitse a «Zenith és Nadir, a szélvészkek zeneharcza, az égi láng villáma...» Az egész főváros levegőjében ne legyen még csak gomba-csira se, az ő

nevével legyen telve minden. Legfőképen persze az arczképével a kirakatok...

Az újságíró és a ravasz karmester zugott. Egyedül e két ur értette meg az orvosnővendék gunyolódását, a többi nem tudta mit tartson e beszédről, voltak olyanok is, a kik bóknak vették. Ezek egyike, természetesen rajztanárjelölt volt, egy másik meg festő.

Az orvosnővendék nem hagyta magát zavartatni, beszélt tovább, mind tüzeesebben:

– Ma még Singer-Romeo, én meg egy akzeptált drámai papa, Vratarits bácsi pedig «félig boldogtalan szerelmes». De mivé leszünk holnap? Az, a kinek az utcán se köszönnek vissza!

– Rágalom! – suttogott közbe a színészkisasszony, de olyan arczczal, olyan álmélkodó kifejezéssel s halaványan, mintha meg volna lepetve, hogy im e nagyorru eltalálja a gondolatait. Ez mit sem törődve a képébe vágott jelzővel, mintha csak könyvből olvasna, tovább beszélt:

– Ma még jó vagyunk mi is, tarthat előttünk próbákat, ha nem lehet hintón vágtatnia, jó a talyiga is!... de ha egyszerre megáll a háza előtt a koronás, czimeres hintó?!...

A lány arcza hirtelen kitüzesedett. November meg egyszerre sietve folytatá:

– De ha nem áll meg? Ha ezekből az álmokból nem válik valóra semmi, ha a korfolyamat rossz fordulatot vesz, a prognosis nem sül el és a Genie kisasszonnyal az

történik, a mi szép társnőivel, annyi szini iskolai növendékkal megtörtént már! Lekerül Barsba vagy Békésbe s nem kerül többé ide vissza. Grófok helyett megyei aljegyzőkkel, pezsgő helyett csigerral, Monaszterli helyett Svarcz nőszabóval kell megelégednie!

A leány elhalaványodott.

– Elég, – szólt elfojtott, dühvel telt hangon.

Az ajtón kopogtattak, a kisasszony egy tanára lépett be. Egy kissé elhizott, de még mindig deli ur. Büszkén, mint Don Caesar de Bazan, – játszotta a vidéken, – közeledett a kisasszonyhoz, a ki egyszerre felvidulva, bohókásan hajlott meg előtte s megcsókolta a kezét. A tanár viszont a haját simogatta és panaszkodott, hogy nagyon meleg van. Orrán keresztül hangosan lélekezett s megkérde a mamát:

– Hogy viseli magát Genike?

Kellemetlen, feszes hangulat kezdett urrá lenni a társaságban. Dávid kivette óráját és szólt:

– Hét óra.

A lány megvető tekintetet lövelt rá, majd fejéhez kapva, nyögve suttogá:

– Uraim, rosszul vagyok... kérem...

Két perc alatt üres volt a nagy szoba. Kevés vártatva csöngettek a konyhán. Genie sietve surrant át a szobából a konyhába, tudta, hogy a lakás egyedüli szobájának bérlője: a könyvvivő, mint mindennap rendszeren ilyenkor, hazaérkezett.

III.

A lány és anya behuzódtak a konyhába, mely egyszersmind éjjeli és nappali szobájuk volt.

Genie sóhajtott és levetette magát az ágyra, a mama tüzet élesztett a kályhában. Tüzelő fa nem volt, az asszonyság tehát a szemetes ládát feszítette széjjel. A nagy, életlen kés, melylyel az öreg asszony a görcsös deszkát vagdalta, mintha minden ütésével a szegény kis Genike testébe vágódnék:

– Iszonyat... iszonyat... nyögte kétségbeesetten; majd befogta füleit, befurta arcát a párnába.

Kevés vártatva éget a tűz, nagy vassfazekakban főtt, forrott valami. Rövidesen nehéz szagu gőzök töltötték meg a hézagot...

– Iszonyat... iszonyat...! sóhajtá a lány s orrocskáját is befogta.

Kinyílt ablak, ajtó. Egy furcsa asszony lépett a konyhába. Piros napernyő a kezében, a mellén rózsas a válla hajlott, a haja ősz.

Szégyenkezve adta elő, hogy neki «Ninon»-szappan kell. De jó helyen jár-e? A nagysága-e az, a ki hirdeti magát az ujságban?

A mama adott a hölgynek egy darab stanniolba burkolt szappant s egy nagy névjegyet, melynek írását a hölgy nyomban hangosan elolvasta:

– «*Paulus Sidonie* ,*orvos*‘ leánya, *szépitő szerek feltalálója* ,*Ninon szappan*‘, *nagy raktár szépitő és illatszerekből*». Ez az, helyes!

Az asszonyság átvette a szappant, de mielőtt fizetett volna, megkérdezte, hogy nem svindli-e ez a dolog? mert ő már többször megjárta, fenytő följelentést is tett egyszer. Valami bécsi öt lat tiszta kőport adott el neki öt forintért...

Sokáig beszélt volna még a piros napernyős hölgy, de a szag mind erősebb lőn a konyhában s nem tudta tovább állni.

Anya és lánya újra magukra maradtak.

– Mit akarsz vacsorálni? – kérde az öreg asszony.

– Milyen megaláztatás! – nyögte kezeit tördelve a leány.

– Kell jeges kávé?

Genie kitörő zokogása volt a felelet. Sirt, keservesen, dühösen, mint minden estve a mikor így magukra maradtak. Elkесerítette, sirásra fakasztotta a nyomor, dühösítette anya mestersége s az azzal járó megaláztatás. És a magány, az utált, az undorító magány megrontotta, százszorosán ingerlékenyé tette minden érzékét.

– Mikor lesz ennek vége? Vége... mikor...! – nyögte fájdalmas refrainképen, míg a kiadott szobában, a hol egy negyedórája még ő volt az ur, művészetének, egyéniségének varázsa a bálvány: okarinázott a könyvivő,

okarina-etudeőket, nagy komolysággal, iszonyatos türelemmel.

– Genie egy kanál vízbe is szívesen megfojtotta volna ezt a szobaurat, de az havonta 15 forintot, évente tehát 180 forintot fizetett nekik. Az egész házbért kifizette értük az egyetlen szobáért, nem lett volna hát méltányos meggyilkolni.

Méltányos! gondolt is ezzel a kis színészeány. Méltányos volt mindaz, a mi neki jól esett, méltánytalan mindaz, a mi jó másnak jutott.

Az osztályában volt egy zsidó növendék-lány csodálatos szépségű és erejű alt beszélő hanggal – hát gyűlölte.

Tanította egy tanár, a ki régen özvegy volt már s végre szerelmes lett egy kis jelentéktelen tanítványába s eme érzelmeit nem feledte el a tanítás alatt. Genie türelmesen nézte a dolgot egy darabig, míg végre névtelen följelentő levelet irt az igazgatónak – irigységből és gyűlöletből.

A tanítás bevégezte után az iskola kapujában vártak a lányokra a szeladonok. Ő reá is várt rendesen valaki, de a többire is. Betiltatta hát ez ártatlan találkozásokat s udvarlóinak ezentul a Rókusnál kellett reája várniok.

Szabad írásbeli dolgozatot kellett írnia: témául a luxust, a női fényűzést választotta. A szép ruha az erkölctelenség – ez volt a moto, mert ő nem járhatott szép ruhában, pedig vágyott arra, imádta a drága, finom szöveteket, mintha élő *valakik* volnának. És utálta a szegényes, szürke, kopott, formátlan ruhát. Egyszer